Излази три пута на недељу: Уторником, Четвртком и Суботом.
Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; а у Аустрији: на годину 12 фор. без штемпларине, а са штемпларином 15 фор.

ВИДОВ ДАН

За ог[illegible]
врсте за[illegible]
Непа[illegible] писма примају се само о[illegible] дописника и шиљу се на редакцију; а пре[illegible] нумерацију у паплаћеном писму прима ад[illegible] министрација. Рукописи се не враћају.

БРОЈ 52. У СРЕДУ 4. МАЈА 1866. ГОДИНА VI.

☞ Због празника не ће сутра изаћи новине. Постави ли нас публика у стање, да их издајемо сваки дан, онда ће нам новине излазити и о празницима свагда на читавом листу, а само у онај дан, који долази после празника, на по листа, и то из јутра, а не као сад у вече.

У Београду, 4. Маја.

У последњем часу засија искрица наде на европском континенту. Мисли се да ће ипак конгрес моћи да отклони узрок, због кога рат хоће да се роди.

Разуме се да би доиста одговарало цивилизацији деветнаестог века, да се ствари, које бивају на пољу међународног живота, расправљају осећањем правде; сила је вавек жалосно средство, и кад се народи прихватају силе као последњег средства које има да им ствар пресуди, то због оваковог чега не мање ваља жалити, као и кад би се когод мимо закон позивао на материјалну снагу.

Признајући то морамо ипак да погледамо и на противну страну, на име што су се европске ствари изметнуле тако, да их је врло тешко расправити средствима мирним.

Поставимо нека се састане конгрес, па нека силе предузму свар италијанску и немачку. Гласи се већ проносе да Аустрија хоће да напусти Млетке, — изглед је дакле да ће се Италији навршити праведна жеља њена; врло ласно може бити да би се и ствар немачка уредила па положај обадвема тако нареченим немачким великим силама определио и утврдио. Претпостављајући те могућности — а више него могућности не можемо их назвати, јер очевидно врло је тешко учинити погодбу, по којој би ма која страна попустила кад све стоје с војском готове да се у бој пусте, — претпостављајући, велимо, ове могућности силом нам се намеће питање: не ће ли се потражити накнада за јаки онај положај, који би која између сила уговорница морала напустити? Чини нам се да је у самој природи ствари, да се накнада мора дати; а и врло је невероватно да једна или друга сила не ће је и нарочито тражити, на име пак за точке, које јој помажу да оснажи и поткрепи цео свој државни живот.

Конгрес дакле, који би н. пр. Аустрији одузео Млетке, морао би помишљати да њој за то даде накнаду.

Па ту је тегоба, коју ће тешко бити савладати, ако ће свуд да се народима сачува право.

А у главу нам не иде никако, да би збор европских државника могао са самим собом доћи у тако опасно противословље, да н. пр. Италији утврди право народности а на другом га месту погази. Дипломати ће по свој прилици знати, да неправдом завести правду значи колико и отровати сав европски народни живот, који би у таком случају вавек био болешљив и морао изазивати најопасније евентуалности. Уговори од 1815 и направили су толико несреће у Европи баш због тога, што се држаше системе да лече отровом, да повређено право исправе правом повређеним. Зар година 1866 да буде друго издање оне од 1815? Тад би се разјапиле аждајске чељусти, које ће мир европски једнако прождирати.

Оваково што не ћемо и не можемо да верујемо, па с тога глас да ће Аустрији да се даде накнада на истоку држимо да је у ветар, да је ваздушна лопта, ballon d'essai, а ништа друго. Ми не ћемо да смо неправедни па дипломатији да приписујемо да тако слабо познаје ствари источне, да би могла на оваку несрећну мисао доћи. Народи на истоку можда су у култури заостали иза народа по другим странама света, али у љубави слободе, у готовости на жртве за народну самосталност не заостају ни за ким на свету; кад би се решило да се њима одузме слобода и право самоопредељења, то би било да се њихова народна личност осуђује на смрт, а таква осуда могла ба се извршити само кад би се сав народ сахранио у гроб, а иначе никад. Зато кажемо и опет, да нам се глас овај чини да је опсена, — у наше доба није ни мислити на накнаде, које би се састојале у земљи и народима, кад то не ће они, којих се ствар тиче, а свуд ће знати врло добро да ови то доиста не ће.

Будући пак да накнада оваког рода није могућна а да се мир, због кога би се и хтела да учини, не поништи и најстрашнија борба не излеже: то не верујемо да ће конгрес, ако се и састане, моћи штогод да успе узевши да одређује накнаде.

На послетку ће ипак ствари морати да реши рат, и ма да је жалосно, али је цела истина, да без рата не може Европа доћи до поуздана мира.

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Није — пише „Вандерер“ у своме прекјучерашњем листу — далеко час, где ће се свет избавити из ове кобне неизвесности, која је гора и мучнија, него и сам крвави рат, па ће наступити борба, којој последице не могу да се предвиде, а силу ће јој на једнако осетити и победилац и побеђени. Народи ће премерити добитак или штет; која их снађе, па користи сравнити с принесеним жртвама. Нека се тад упитају да ли плодови победе претежу невољу, коју је рат проузроковао, да ли је маслина мира, ма и јуначким бојем задобивена, изискавала те тешке жртве? Част је нешто, што се у сваку руку узети може, а време, које још трпи двобоје, за дуго не ће у погледу томе, да ли је рат ствар потребна, уступити место другим човечним а не мање честитим мислима. Нек се дакле распали борба, два милиона војника већ стоје у бојном реду, па кад се што је право и народима на срећу не може друкчије да постигне а оно нек се започиње бој. Али нека се бојем постигне уцена, нека се искупи уверење, да ће народи, који више него и кад потребују мира, за дуго бити сачувани да им се синови и блага не жртвују бесавесно и као од беса.

А поред свега тога што је рат на вратима, ипак јавна се мисао хвата сваке ма и најслабије сламке мира. Француски листови надају се још једнако, да ће договори међу Аустријом и Француском ради изравнања с Италијом изаћи на добро, и ствар се ова свршити на миру. „Х. Б. Хале“ приповеда да у бечком двору за овај мах највише утицаја имају људи, који светују да се Млеци напусте па тако с Италијом измирење учини, а Пруској да се не попусти ни по што. Тад би наравно Пруска морала одустати од антагонизма свог према Аустрији у погледу положаја обадвеју држава у Немачкој, или би подлегла кад би се у бој пустила. На сваки начин за Аустрију би много боље било кад би се с Италијом измирила пре рата него после; а шат би се у таком случају пронашло начина да се и с Пруском учини измирење на лепо, које би такође и за једну и за другу страну било пробитачније пре него после рата. Међу тим ово су за сад можда још само благе жеље, ма да и не са свим на празно, јер доиста има настојавања у таком смислу, али знака нема никаква, по ком би се слутити могло на остварење и успех. Па због тога и све је у највећој запетости. Италијанској војсци главни стан већ је у Пијаченци, и до неколико дана могу се на јужном бојишту отворити непријатељства, а на северном се — ако у последњем тренутку не дуне мирнији ветар — изгледају сваки час.

Италијанска ескадра под управом вице-адмирала Ваке изашла је из залива торанског па на јадранском мору заузела положај између Анконе и далматинског острва Гросе, на који начин затворила је цео залив трстански, па грози Млецима Трсту, Поли и Рецн. Острво Гроса крајња је линија далматинском архипелу према Задру, има добра пристаништа, и Италијани ће по свој прилици покушати да га добију у своје руке, па ту да се настане. А ако им то изађе за руком, онда главна сила италијанске флоте под адмиралом Персаном, којој је ова ескадра као предстража, може ласно да завлада целом Далмацијом. „Дебата“ чује да Италијани смераје да освоје Боку Которску.

Немачке средње и мале државе, које су пристале уз Аустрију, ступају на среду све пресудније. 2. ов. мес. имали су њини министри опет конференцију у Бомбергу. Баварска им у свему предњачи са своме пресудношћу, дигавши и опремивши 120.000 војске. Поред овога Виртембершка, Баденска и Хесенска, које састављају осми корпус савезне војске дајући ун[illegible] свака по једну дивизију, могу да изведу у бој олако до 150.000 људи. Па и у Хановеранској је по круговима, који владају, велика озбиљност, — наређено је да се приморска утврђења наоружају, а војска се прикупља без престанка. Тој хановеранској војсци придружиће се аустријска бригада из Холштајна, па се код Стада наместити у утврђен логор да стане Прусима па пут ако би навалила на ту земљу, као што намештајем своје војске прете. Кажу да је прт-љаг овој бригади 2. ов. м. већ отправљен тамо. Овако се по свој Немачкој и с једне и друге стране размешта само војска и диже на оружје.

Па не само Немачка и Италија изгледају као војнички логор, него тако ти је и у Белгији. Наполеонова беседа у Оксеру немило се коснула кругова у Бриселу. Краљ се Леополд II. обратио у Лондон, и лорд Кларендон намишља да од Наполеона тражи залоге за опстанак Белгије. За сваки пак случај белгијски се кабинет спрема да сазове три разреда народне војске. У војном министарству у опште раде живо да се војска што је брже могућно постави у ратно стање; већ је одређено и колико ће се тога ради искати од скупштине новаца.

А ни друге неке земље не заостају у оружавању. Данска је наредила да се опреми сва убојна флота а нарочито да јој је сав материјал у приправности. У Швајцарској се такође по свим крајевима чине озбиљне војничке припреме, а пуковник Едвард Салис наименован је за главног команданта војсци, која ће држати поседнут важни стратегички пут, који према граници и аустријској и италијанској пресеца долину више Енгадина и пружа се до комског језера.

Значајно је да либерална штампа пруска у толико већма подиже глас противу рата, што се рат више приближује. „Келн. Цтг.“ описујући страхоте рата жали што се у Пруској од 1815 амо развио нараштај, који за рат зна само из чувења, па надувши се у добру осећа да га нешто дражи да рат предузме. „Келн. Цтг.“ држи да Пруској, која је далеко мања, није могућно надвладати Аустрију, а и кад би јој било могућно, за цело би стране силе похитиле да је лише плодова такве победе. „Од како — завршује „Келн. Цтг.“ — Наполеон проговори у Оксеру, мора и ономе, који никад ништа не мисли, као бело с очију скинути се па да види каква ће бити вероватна, а да не речемо извесна последица великоме грађанском рату у Немачкој: Немачка ће се исцрпсти и Французом, који јој је свагдашњи непријатељ, бити поробљена. Голема већина, барем у рајнским земљама, далеко је од тога да би се одушевила за рат, који се, као што је свак уверен, ласно избећи могао, па и сада још избећи може, а да Аустрија и Пруска ништа не изгубе ни у части ни у добру своме.“ Али што се ово либерални органи пруски показују противни рату, није због тога, што бајаги не би желели Пруској првенство у Немачкој, већ што влади својој не одобравају нелиберану политику домаћу. Па то као да увиђа Бизмарк, те — као што пише „Н. Сл. Преса“ — смишља да с домаћом политиком изађе на пут либералан, чега ради министра правде Липа и унутрашњих дела Ајленбуга хоће да одмени лицима из старе либералне партије. Ако Бизмарк у домаћој политици пође путем либералним,

го ће имати уза се не само сву Пруску но и сав народ немачки, поред свега што би се династије супротивиле. Тог је мишљења и пруски принц-наследник па наваљује да се промени домаћа политика. 8. ов. мес. држаће у Фрањкфурту чланови појединих земаљских сабора немачких скупштину да се договоре на који би им се начин ваљало сложити па Немачка да се либерално развија.

Као што напред споменусмо, француски листови надају се да ће се ствар с Италијом расправити па миру. Ту наду изражава и „Монитер“ у једном допису из Флоренције, доказујући да је уверен да ће се млетачко питање решити мирно, само ако дође до конгреса. А то би решење било, као што у другим једним новинама читамо, да се Аустрија за Млетке накнади земљама подунавским, о чему јој је већ и предлог учињен, који подржава и Енглеска. Како пак у двору бечком има партаја јака, која би готова била напустити Млетке, то је врло вероватно да ће овај предлог примљен бити као основа за конгрес; али друго је питање да ли ће се с њим на конгресу успети, и да ли у таком случају не ће и други когод устати да тражи да се са земљом својом рашири, а ту су и народи, који по свој прилици не ће олако дати да се с њима трговина води. Свакако изгледи су за будућност Европе смутни, и што се неки надају миру, то је више отуда што мир желе, а не што би му у ствари изгледа било.

Другога чега ван ових ратних ствари и нема, чим би се новине занимале. Изгледи ратни све су остало потисли назад. У Букурешту се ушло у траг некој завери, коју су сплели били пристаоци збаченога кнеза Кузе. Тој завери на врху је био командир прве пешачке регименте пуковник Соломон, па је због тога с још неколиким официрима ухапшен. Намера им је била да оборе садашњу владу па поврате Кузу. У Аустрији је изашла наредба, по којој се сходно париском договору од 1856 не ће смети од аустријских убојних лађа хватати ни судом као пљачка проглашавати и саме непријатељеве трговачке лађе, ако и страна непријатељска успоступа тако с аустријским лађама трговачким. Но та се наредба не тиче лађа, које возе војничку контрабанду или би погазиле блокаду. У Пруској је укинут закон о лихоимству. Иначе све је само зањато пословима ратним.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Овде је у Сурином циркусу прекјуче лавица „Леди“ окотила три лава. Ово је врло редак случај у Европи, и одвећ је љубопитно видети лавицу са штенцима. Због тога ће од сутра, 5. Маја, па за три дана од 10 сахата из јутра до 7 у вече, лавица та са штенцима бити у циркусу изложена заједно с још четири африканска лава да их публика може видети. У циркус се улази острагу код коњушнице, а за улазак плаћа се на првом месту 4 а на другом 2 гр. ч. Војници од наредника на ниже и деца плаћају половину.

* Јуче имасмо лепу али похладну кишу, данас је врло облачно а уз то и са свим хладно.

КАКО СЕ ЗАЧЕЛА, КАКО СЕ РАЗВИЛА И УТВРДИЛА ПРЕДСТАНИЧКА СИСТЕМА

У ЕНГЛЕСКОЈ.

(Продужење.)

На овоме се чисто практичноме путу представништво у Енглеској развило сигурно и савршено, како га нигде нема на континенту, где се устави израђиваше на хартији по плану и по систематичкој савршености. Ни у једној другој држави нису она три природна елемента модернога државног и друштвеног живота, монархијски, аристократски и демократски, онако органски међу собом скопчана и тако удесно једно поред другога уређена. Нигде важност владаочева није тако велика и тако неприкосновена, нигде његова власт, да се за највише интересе народне стара, толико пространа, нити је где краљевска власт од злоупотребе, светиња краљевскога имена од повреде погрешком или кривицом његова носиоца толико заштићена и ограђена као у Енглеској. Племство, велико имање и богатство немају нигде тако сигурне прилике да заузму високо место у држави и у друштву и да задобију благодетна уплива на опште ствари као што у Енглеској, а опет нема нигде у свету таке аристократије, која би мање у стању била и мање хтела, да се зло послужи својим положајем па да гњечи доње класе народа, као што је енглеска аристократија. Нигде није у самој ствари боље изведено начело народнога суверенства, начело да сва власт излази од народа, него што је изведено оно у Енглеској: а опет нигде оно није ни тако уређено мудрим ограничавањима и осигурано од иступа као тамо. Права оне три силе, које скупа, по енглескоме државном праву, чине *велико законодавно и извршно тело* или парламенат у ширем смислу, а то су круна, горњи и доњи дом, нису баш теоретички и према начелима, као у уставним државама на континенту, уређена и једно према другоме ограничена: али су опет старим навикама и разумном практиком тако уређена да управо и не може бити сукоба око границе власти њихове. Краљ енглески има неоспорно право да не мора дати своју потврду ономе што парламенат реши, па да тиме може да учини да оно решење не вреди ништа, нико га не може но закону спречити да се свим својим правом послужи и то не само један пут или само за неко време, него увек кад год парламенат онако што реши; али у практици ово право управо не вреди ништа, јер је утврђено начело, да се ни једно министарство одржати не може, које нема за себе већину у парламенту, тако да се већ и не памти да је који краљ одрекао парламентну потврду његове одлуке. И само то начело, које овде поменусмо, начело парламентарске владе, не оснива се ни на каквоме писаноме закону, али на уобичајеној, па тиме тврдој, поузданој практици. (Продужиће се.)

НАЈНОВИЈА ПОШТА.

Као што говорисмо у првом чланку, гласови се разносе да ће рат бити обустављен па се састати европски конгрес. Кажу т. ј. да се Француска на наваљивање Русије и Енглеске склонила пристати да се сазове конгрес, и овај би се имао сакупити у Бечу. Колико у ом гласу има истине, то ћемо можда првом поштом дознати. Међу тим с војничким опремањем не престаје се. Француска војска у Риму остаће као позоран корпус за случај ако се рат роди. За Русију кажу да има у намери да у случају рата заузме румунске кнежевине. Међу тим париска једна депеша хоће да зна, да се конференција сагласила да турска војска дође у кнежевине, ако се не узможе друкчије прибавити важности уговорима, т. ј. ако Румуни устерају даље да им се на престо постави стран принц. У Лондону су се изродиле велике неприлике због недостатка новаца. Неки дан је једна кућа пала с више милиона фунти стерлинга, а сад су опет и друге неке па и читава друштва пала с много милиона. Свет се због тога јако устрашио, послови стоје сви, и на берзи не можеш никакве хартије да протуриш, а банка је енглеска свој дисконто повисила на 10 процената. Да би се овој незгоди помогло, влада се нашла побуђена обуставити закон, који банку ограничава у издавању својих записа, овластивши је да тих записа може мимо одређени број издати још за пет милиона фунти стерлинга. У Вашингтону је државни секретар Сјуард изјавио да потраживања поверитеља јужних држава не вреде ништа.

Курс. # ц. 6 фор., сребро 26%.

ОГЛАСИ.

Потписани објављује поштованој публици да се код њега у Новом Саду могу добити сваковрсне беле пећи, које сам гради, по врло умереној цени. Ко би потребовао, нека му се изволи писмено јавити, означивши коквог рода коју хоће, па ће најточније послужен бити. Дућан му је на пијаци код гостионице Јелисаветине.

У Новом Саду 2. Маја 1866.

ЈАНОШ НАЂ,
(1—3) мајстор што пећи гради.

СПУШТЕНА ЦЕНА!

Најлепши женски шешири како округли тако и француски могу се у дућану код подписанога на бившој варошкој капији добити по три талира комад.

У Београду 4. Априла 1866.

(1—3) КОСТА АНТОНОВИЋ.

КИСЕЛЕ ВОДЕ РОХИЧКЕ може се скорашње добити код Лазара Трифковића на Сави. (2—3)

КВАСЦА по 10 пара лот а 7 гр. фунта, а исто тако врло добрих и кусних **КИФЛИ С МАСЛОМ** за кафу може се добити код *пекара Стефана Лазаревића* сниже државне штампарије. (1-3)

У МОДИСТИЧКОЈ ТРГОВИНИ
АНЕ АНТОНОВИЋКЕ,
спроћу Куманудине куће,
може се испод цене, јевтиније дакле него што стаје у Бечу и по што се ма где овде продаје, добити *женских шешира* врло финих и од сваке врсте, тако исто и *нецова, капа,* и сваког другог *модистичког есапа.* Именована трговина обраћа на то пажњу својим поштованим муштеријама и препоручује се за многобројну тражњу. (1—3)

ПРОДАВНИЦА СВЕТИХ ПИСАМА, КОЈЕ ИЗДАЈЕ ЕНГЛЕСКО И ИНОСТРАНО БИБЛИЈСКО ДРУШТВО, налази се сад у улици названој Линденмајеровој преко пута од руског консулата.

Потписани, на кога је од 1. Мага ов. год. прешло руковање том продавницом, препоручује се поштованој публици светим посмом, које се ту налази на најразличитијим језицима.

Енглеско и иностранo библијско друштво, желећи српском свету олакшати набављање светога писма, здраво је смањило досадашње цене, и од сад свето писмо стаје на српском језику, на име:

Нови завет у платну везан 3 гр. ч., а с псалтиром 4 гр.

Нови завет у кожи везан 3 и по гр., с позлатом 10 гр. а с псалтиром 11 и по гр.

Псалтир Давидов 1 и по гр.

Постање, прва књига Мојсијева, 1 и по гр.

Кроз неколико дана доћи ће

Пет књига Мојсијевих, и продаваће се по 3 и по гр.

У Београду 3. Маја 1866.

Б. ВИКТОР
(1—3) бивши учитељ јевангеличке школе.

ХАЉИНА МУШКИХ, како грађанских тако и војничких, има у продавници код потписанога са свакојаким укусом и кројем на продају по врло умереној цени.

Продавница је у здању код „Јелена“ под фирмом

„ЈОВАНЧА СТЕВАНОВ“,

који прима за обе струке наручбине по вољи наручитеља а поред света има на избор разне каквоће материја за хаљине.

Стојећи на услузи сваким од ових требовања, препоручује се публици.

ЈОВАНЧА СТЕВАНОВ,
(1—3) кројач мушких хаљина.

ОД 1. МАЈА преселили смо нашу радњу у новосазидану кућу гг. М. Станковића и Димитријевића до сава-махалске полиције, па се препоручујемо својим фабрикатима по најјевтинијој цени.

Главно стовариште
(1—3) браће БРАУНА.

У књижарници Вел. Валожића у Београду може се добити:

DER LANDWIRTH des neunzehnten Jahrhunderts oder das Ganze der Landwirthschaft у 50 свезака за 78 гр. ч.

GESCHICHTE der Jahre 1848 bis 1860 von Eduard Arnd за 28 гр. ч.

SYSTEM und GESCICHTE des Materialismus von Eduard Löwenthal за 18 гр. ч.

VOLLSTÄNDIGER UNTERRICHT für Gold- und Silberarbeiter за 20 гр. ч.

LES APOTRES par Renan за 60 гр. ч.

DIE KRIEGSHOSPITÄLER des St. Johaniter-Ordens von Messel за 50 гр. ч.

KRDŽALI, povêst podunaska, за 12 гр. ч. (1-3)

СКОРАШЊЕ МАРИЈЕНБАДСКЕ ВОДЕ има на продају код Симе Пискаревића. (2-3)

АГЕНЦИЈА
СЈЕДИЊЕНИХ КНЕЖ. РУМУНСКИХ.

Господи трговцима и спекулантима даје се на знање, да се влашко-молдавска СО и у напредак продаје на рачун владин, на име:

бео сланик у Олтеници;

телеча у Ђурђеву;

тргу-окна у Галацу.

Цена је четрнаест цванцика за сто ока; но који би узимали веће количине, ако имају за јемца каквот трговца, који је поданик румунски и пребива у Румунији, дозволиће им се и нижа цена а односно и кредит.

Ближег извештаја ради предузимачи се могу јавити овој канцеларији.

№ 28. Из канцеларије агенције кнежевско-румунске, у Београду 25. Априла 1866.

Секретар-заступник
ПРОХАСКА.

Канцеларија агенције преместиће се ових дана у абаџијску чаршију. (3-3)

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.